

тематске и идеолошке неподобности која је нарушавала тадашње националне и политичке компромисе у историографији.

У закључку се истиче да Фарчићев случај осветљава границе дозвољеног научног говора и начине на који се конструише научна моћ. Његово дело се данас препознаје као значајан алтернативни корпус знања који позива на савремену реинтерпретацију, доказујући да историографија са обода често артикулише кључна питања која центар свесно или несвесно превиђа.

Кључне речи: Антоније Фарчић, историографија, периферија, Неретљанска држава, Дукља, Срби у Далмацији, маргинализација, научни канон.

др Александар Лукић

виши научни сарадник

Институт за новију историју Србије

ИЗБОРНЕ БОРБЕ ЗА КОНСТИТУАНТУ НА КОРДУНУ 1920. ГОДИНЕ

Општински избори у августу 1920. показали су утицај и снагу политичких странака на локалном нивоу у целој земљи. Избори за југословенску Конституанту (Уставотворну скупштину) били су расписани за 20. новембар 1920. и имало је да, између осталог, покажу распоред и јачину политичких партија на државном нивоу. У Хрватској, бившој хабзбуршкој круновини, резултати избора су показали да су се бирачи углавном национално опредељивали, па су тако Срби гласали за своје националне вође, опредељујући се углавном за прваке Југословенске демократске странке или Народне радикалне странке, док су Хрвати највише поверења поклонили Хрватској пучкој сељачкој странци. У том смислу у раду ће, као један од показатеља међунационалних и политичких односа, бити разматрана борба политичких партија на Кордуну, периферној области српског етничког простора југословенске монархије Карађорђевића, са измешаним српским и хрватским етничким елементом, за улазак у Конституанту новоосноване југословенске државе. На подручју Кордуна од већих политичких партија деловале су Народна радикална странка Николе Пашића, Демократска странка Љубомира Љубе Давидовића и Светозара Прибићевића,

Хрватска пучка сељачка странка Стјепана Радића, те Комунистичка партија Југославије Филипа Филиповића. Рад је настао на основу извора похрањених у Архиву Југославије, Хрватском државном архиву, штампе, релевантне литературе и периодике.

Кључне речи: Кордун, Модрушко-ријечка жупанија, политичке партије, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, избори 1920, Конституанта, југословенска држава, Карађорђевићи.

Давор Лазаревић

историчар и директор Историјског архива у Пироту

Ивана Тасић

архивиста

Историјски архив у Пироту

ЕЛИТА У ПРОЛАЗУ – УТИЦАЈ СТРАНАЦА НА РАЗВОЈ МОДЕРНОГ ПИРОТА

Рад који је пред вама требало би да расветли неке од аспеката развоја старог Пирота, који је, макар на први поглед, деловао као географска, друштвена и културна периферија ондашње Краљевине Србије, а потом и Краљевине Југославије. Како је провинцијализам одвајкада више био ствар духа него географије, тако се и у случају Пирота периферија не мора нужно разумети као дистанца или препрека у напретку мале средине на ободу државе, већ и као нека врста компаративне предности. У том контексту ово истраживање доприноси бољем разумевању спољних утицаја који су у лику и делу образованих појединаца стизали у варош на периферији државе и оплемењивали референце њеног јавног живота.

Наслов почиње упечатљивом синтагмом „елита у пролазу“ којом се заправо изражава асоцијација на оно што су страни држављани представљали у модерној историји Пирота. Анализом тог феномена у прилици смо да изложимо утиске о појединцима који су се као страни држављани обрели у Пироту и оставили довољно видљив траг у архивској грађи, да их издвоји као светле примере прогреса на успаваној позорници тадашње оријенталне вароши. Под утицајем странаца (поданика Аустро-угарске монархије, Чеха, Словака, Пољака, а касније и Руса - емиграната) покренуте су или значајно унапређене бројне области попут медицине, грађевине,